Valiokuntaneuvos Olli Hietanen
TuV@eduskunta.fi

Luonnonvarakeskuksen asiantuntijalausunto Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta - **Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti.**

Teema: ”Ympäristö: Ovatko Agenda 2030 toimenpidesuunnitelman toimenpiteet riittävän kunnianhimoisia? Saavutetaanko niillä haluttu lopputulos? (viite: luonnonvarojen älykäs hyödyntäminen)”

Viite: Tulevaisuusvaliokunta keskiviikko 29.3.2017 klo 10:00 / VNS 1/2017 vp / Asiantuntijapyyntö

Käsiteltävän selonteon taustana on Globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma – Agenda2030. Agenda2030:n toimeenpanossa kansallisilla hallituksilla on keskeinen rooli ja samalla vastuu onnistumisesta. Selonteossa todetaan, että toteutuksessa tarvitaan yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin kanssa. Lisäksi tarvitaan tiedeyhteisön panosta sekä kuntien, aluetoimijoiden ja koko yhteiskunnan mukanaoloa. Kumppanuuden ohella Agenda2030 korostaa monialaista yhteistyötä eri maiden sekä eri toimijatahojen ja kansalaisten kesken, politiikan johdonmukaisuutta, aktiivista tiedon ja kokemusten vaihtoa sekä parhaiden käytäntöjen jakamista.

Hallitus nostaa toimeenpanon kärjiksi kaksi painopistealuetta:
1 – Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi.
2 – Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi

sekä kolme läpileikkaavaa politiikkaperiaatetta
A - Pitkäjänteisyys ja muutosvoimaisuus
B - Johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus
C - Omistajuus ja osallisuus

Kaikkien näiden osalta esitetään konkreettisia toimia, jotka tukevat hallitusohjelman toteuttamista ja ovat linjassa eri hallinnonaloilla jo tehtävän kestävän kehityksen työn kanssa.

Selonteon keskeisenä lähtökohtana on, että Suomen kestävän kehityksen toimikunnan keväällä 2016 päivittämä Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus - Suomi jonka haluamme 2050 - on Suomen kansallinen tulkinta globaalista kestävän kehityksen toimintaohjelmasta. Yhteiskuntasitoumus voidaan näh-

dä koko suomalaisen yhteiskunnan kestävän kehityksen edistämissuunnitelmana.

Käsiteltävänä oleva toimeenpanosuunnitelma kertoo sen, miten hallitus omassa toiminnassaan toimeenpanee Agenda2030:ta.

Luonnonvarakeskus keskittyy asiantuntijalausunnossaan ensisijaisesti painopistealueen 1 ja siihen liittyvien politiikkaperiaatteiden sekä toimeenpanon seurannan, arvioinnin ja kehittämisen tarkasteluun.

1) VNS 1/2017 vp s. 15 korostetaan: *'Suomen runsaat uusiutuvat luonnonvarat, korkea koulutustaso ja teknologinen osaaminen, digitaalisten ratkaisujen ja robotisaation hyödyntäminen sekä kyky tunnistaa ongelmat ja etsiä niihin ratkaisuja luovat erinomaisen pohjan kehitykselle, joka tähtää hiilineutraaliin ja resurssiviisaaseen yhteiskuntaan vuonna 2050.'* Luonnonvarakeskus tukee ehdottomasti tätä lähestymistapaa. Tämä antaa hyvän lähtökohdan haasteelliseen tehtävään. Toimenpidetasolla näkökulma kuitenkin hajoaa erillisiksi toimenpiteiksi, joille olisi tullut määrittää tavoitetasot, jotta luonnonvarojen älykäs hyödyntäminen voitaisiin varmistaa.

2) VNS 1/2017 vp s. 15 korostus: *'Myös Suomen alueet, seudut, maakunnat, kunnat ja kaupungit voivat omilla päätöksillään ja toimillaan vaikuttaa merkittävästi kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen, resurssien viisaaseen käyttöön sekä paikallisen hyvinvoinnin ja liiketoimintamahdollisuuksien lisäämiseen. Samalla kunta luo edellytykset kuntalaisten ja kunnassa toimivien yritysten mahdollisuuksille toteuttaa kestäviä elämän- ja tuotantotapoja. Monet kunnat toimivat jo nyt edelläkävijöinä kestävän kehityksen kysymyksissä.'* Tässä lausumassa alueellinen erilaisuus ja alueellisten lähtökohtien tunteminen ja sen merkitys on nostettu hyvin myönteisellä tavalla esiin. Ympäristökuormituksen haasteellisimpiin vähentämistavoitteisiin on tutkimuksella osoitettu päästävän vain alueellisesti tai paikallisesti 'räätälöidyillä' toimenpiteillä. Tämä näkökulma ei kuitenkaan selonteossa kovin mittavasti konkretisoidu toimenpide-ehdotuksiksi, vaan rajoittuu kansallinen kestävän kaupunkikehityksen ohjelman esille nostoon. Luonnonvarakeskuksen näkökulmasta alueellisuuden korostuksen tulisi koskea koko Suomea ja sen osa-alueiden erilaisia haasteita.

3) VNS 1/2017 vp s. 15 korostus. *Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -tavoitteen saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä edellyttää määrätietoisia ja kunnianhimoisia toimia, joilla voidaan parantaa energia-, resurssi- ja materiaalitehokkuutta, kasvattaa uusiutuvien energiamuotojen osuutta kestävästi, tuottaa ilmastomyönteisiä tuotteita ja palveluita sekä uusia innovaatioita ja edistää niiden vientiä sekä kehittää vähäpäästöisiä talouden sektoreita ja liiketoimintamalleja. Yrityksillä ja yritysten kehittämillä innovaatioilla on suuri merkitys näiden tavoitteiden toteutumisessa. Uuden liiketoiminnan ja viennin tulee olla kestävää ja perustua vastuullisen liiketoiminnan periaatteille.* Tässä on erinomaisella tavalla nostettu elinkenoelämän ja yritysten merkitystä.
   Painopisteen alla olevissa toimenpiteissä hallinnon ja elinkeinoelämän yhteistyö voisi olla korostetummin esillä, koska elinkeinoelämän rooli on näissä hyvin keskeinen.
   1.1. Käynnistetään energia- ja ilmastostrategian toimeenpano
   1.2 Valmistellaan ja toimeenpannaan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma
   1.3 Luodaan kestäviä biotalous- ja cleantech-ratkaisuja

1.4 Toimeenpannaan kiertotalouden tiekarttaa yhdessä eri toteuttajatahojen kanssa
1.5 Vauhditetaan kestäviä julkisia hankintoja valtionhallinnossa ja kunnissa
1.6 Tuetaan kestävän kehityksen innovaatioita
1.7 Toteutetaan liikennekaari kestävämmän ja joustavamman liikkumisen mahdollistamiseksi
1.8 Laaditaan ja toteutetaan kansallinen kestävän kaupunkikehityksen ohjelma
1.9 Edistetään hiilineutraaliutta ja resurssiviisautta globaalisti

Edellä lueteltujen toimenpiteiden kohdalla Luonnonvarakeskus esittää huolestumisensa: Riittävätkö kohdat 1.3 ja 1.6. korostamaan kestävän kehityksen innovaatioita tukevan tutkimus- ja kehitystyön rahoituksen riittävyyttä ja monipuolisia innovaatiotoiminnan tukiratkaisuja? Tulisiko verotukselliset ym. yhteiskunta- ja elinkeinopoliittiset toimenpiteet ja niiden tutkimus myös mainita vielä erikseen?

4) Kun vielä edellä kuvattujen laajempien aihealueiden lisäksi tarkastellaan lopputavoitteen, luonnonvarojen älykäs hyödyntäminen, toteutumisedellytyksiä politiikkaperiaatteiden: A Pitkäjänteisyys ja muutosvoimaisuus, B Johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus, C Omistajuus ja osallisuus kautta, Luonnonvarakeskuksen näkökulmasta yritysten aseman ja roolin korostus ’public-private’ yhteistyön muodossa tulisi näidenkin yhteydessä olla vahvempi. Elinkeinoelämän ja yritysten rooli *Toimeenpanon seuranta, arviointi ja kehittäminen* -osassa ovat myös jääneet kokonaan huomiotta. Jos elinkeinoelämän omaehtoista kehittymisen seurantaa ei voida yhdistää alueelliseen ja kansalliseen kestävän kehityksen seurantaan, linkitys yritysten innovaatioprosessien ja kestävän kehityksen välillä jää toteutumatta. Tämän linkityksen mukaan ottaminen kestävän kehityksen seurantaan olisi nähdäksemme välttämätöntä, jotta luonnonvarojen älykäs hyödyntäminen voitaisiin todentaa ja saavuttaa.

Esimerkiksi EU Horisontti ohjelmassa on parhaillaan avoinna rahoitusmuoto (H2020 BB-02-20179), jonka tavoitteena on nimenomaan kehittää uudentyyppistä kestävyyden seurantaa nimenomaisesti biotalouden alueelle.

Helsingissä 28.3.2017